

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АВСТРІЇ

Дослідження міжнародного досвіду суспільного та освітнього життя завжди було і буде актуальним, цікавим процесом збагачуючим вітчизняну науку. А зростання взаємозв'язку країн і народів сучасного світу, активні процеси глобалізації та інформатизації тільки підсилюють його. Вивчаючи динаміку розвитку західноєвропейських освітніх систем дає підстави стверджувати, що у рамках Болонського процесу відбуваються уніфікація національних освітніх стандартів, удосконалення технологій навчання, розвивається новий погляд на освітні моделі. У цьому зв'язку по-новому постає питання про вивчення і викладання іноземних мов (ІМ). Проблеми розвитку мовної педагогічної освіти в Європі, зокрема в Австрії традиційно перебували у полі зору українських дослідників. Зокрема, досліджувалися тенденції розвитку систем підготовки європейських учителів (Л. П. Пуховська), проблеми реформування шкільної освіти у контексті глобалізації (А. А. Сбруєва), проблеми профільного навчання в основній школі Австрії (Л. П. Фаннінгер), основні принципи організації системи освіти у Австрії (Л. П. Загорулько), підготовка вчителів іноземних мов для австрійської школи (Н.М.Когут) та ін.

Австрійська система освіти є надзвичайно цікавою з погляду реформування, так як усі зміни обумовлені вимогами часу та навіть випереджають їх. У науковій літературі часто порівнюють освіту у Австрії з іншими країнами, підкреслюючи, що вона відкрита для позитивних нововведень, однак залишає за собою унікальну самобутність, національні та регіональні особливості. Останнім часом у Європі велика увага приділяється проблемі реформування дидактичних принципів освіти. В Австрії зокрема зміни торкнулись усіх типів шкіл – від початкової до вищої. Українська дослідниця Л. П. Загорулько виділяє наступні принципи австрійської освіти:

- системно-структурна побудова (усі компоненти взаємодіють у рівній мірі);
- цілісність (усі ланки освіти виступають як одна система);
- наступність (рівний доступ до всіх етапів освіти);
- політичний принцип (врегульована внутрішня і зовнішня політика);
- зв'язок теорії з практикою;
- демократичний характер (автономія шкіл та відкритість до реформ);
- ранній професійно-проектувальний характер (профільне спрямування, починаючи з основної школи) [1, с. 196-198].

Усі перелічені вище принципи є одночасно основними дидактичними принципами, а це свідчить про те, що освітня система Австрії є добре налагодженою структурою, яка, з одного боку, консервативна і має свої незмінні компоненти, а з іншого, постійно реформується, а отже вдосконалюється. Саме змінний компонент освіти сприяв поділу підготовки

вчителя для різних типів шкіл – початкова, середня школа та вища школа. Учителів, які навчають дітей у початковій та основній школі, готують у педагогічних академіях (Pädagogische Akademien), де наголос робиться на практичну підготовку. Майбутні вчителі вищої школи проходять підготовку в університетах, де навчання носить більш академічний характер [1, с. 90-92].

Підтримуючи загальноєвропейські освітні тенденції австрійська система ставить перед собою завдання якісно підготувати майбутніх учителів іноземних мов не тільки для роботи у Австрії, але і за її межами. Справитися з найважливішими завданнями нової моделі мовної освіти, яка є на часі зможуть тільки відповідно підготовлені вчителі ІМ. Розглянемо функції, які ставляться в обов'язок сучасному європейському викладачу, правомірно звернувшись до матеріалів Європейського центру сучасних мов, в яких були сформульовані вимоги до змісту професійної підготовки вчителів ІМ, у тому числі початкової школи. У документі «Назустріч майбутньому: викладачі мов у Європі» експертами визначено широке коло знань і умінь майбутнього вчителя ІМ [3, с. 76-90].

Предметні знання і вміння включають знання мови (мов) для загальних і професійних цілей та відповідної тематики, володіння комунікативними вміннями, нормами поведінки у рамках етикету і культурних розбіжностей, презентаційними вміннями, вміннями прийняття рішень щодо вибору і адаптації змісту та технологій навчання згідно з потребами і стилями навчання учнів.

Загальні і спеціальні знання світу передбачають обізнаність учителя ІМ в житті суспільства на регіональному, національному, міжкультурному і світовому рівнях, у культурі, літературі, ЗМІ, спорті, а також у спеціальних галузях знань, які пов'язані з використанням мови для професійних цілей.

Знання і вміння, пов'язані з обізнаністю у мовній політиці, вимагають від учителя ІМ володіння стратегічними питаннями вивчення і викладання мов, інформацію про міжнародні стандарти і кваліфікації, професійним інструментарем, розробленим Радою Європи (Європейські Рекомендації, Європейський мовний портфель), національною мовною проблематикою, державними програмами тощо.

Знання і вміння, пов'язані з педагогічною діяльністю, передбачають професійну підготовку з дидактики, методики, організації навчального процесу, розробки навчальних матеріалів, планів, програм і оцінювання. Знання і вміння, пов'язані з усвідомленням місії вчителя ІМ, виводять цю професію далеко за межі власно навчання мови, оскільки у викладанні мови вчителі використовують інформацію про життя і культуру країни, мова якої вивчається, виховують толерантність і повагу до інших культур, допомагають учням навчитись вчитися, сприяють розвитку їх самостійного критичного і креативного мислення. Знання і вміння, пов'язані з засобами навчання, вимагають від вчителя ІМ готовності до творчого користування сучасними технологіями, впевненого володіння ІКТ, здатності до їх інноваційного застосування у навчальному процесі.

Знання і вміння, пов'язані з життям школи і суспільства, формують учителя- менеджера, організатора, адміністратора, здатного до ефективних рішень щодо проведення тестування / іспитів, розробки навчальних програм, написання статей, підготовки методичних матеріалів до друку, керівництва ресурсними центрами та інших обов'язків. Гнучкість і прихильність до навчання упродовж життя є необхідними професійними якостями вчителя ІМ, на успішність діяльності якого постійно впливають такі змінні фактори, як потреби учнів, оснащення шкільного простору, технологічні інновації, спілкування з учнями, колегами, керівництвом школи, батьками.

З позицій компетентнісного підходу, серед загальних вимог до вчителя ІМ дослідники відмічають:

- високу професійну компетентність, яка базується на глибоких знаннях і ерудиції в науково-предметній галузі, нестандартному мисленні, володінні інноваційною тактикою, стратегією, методами вирішення творчих задач;

- педагогічну компетентність, яка включає знання основ педагогіки і психології, володіння сучасними формами, методами, засобами, технологіями навчання;

- комунікативну компетентність, яка передбачає розвинене літературне усне і писемне мовлення, вільне володіння іноземними мовами, ефективними методами і прийомами міжособистісного спілкування;

- інтеркультурну компетентність, яка розуміється як здатність досягнення взаєморозуміння між носіями різних мов і культур;
- інформаційну компетентність, тобто вміння пошуку, обробки і використання інформації за допомогою ІКТ з метою прийняття на її основі певних рішень, тобто створення нової інформації;

- загальнокультурну компетентність, що охоплює сформований науковий світогляд, сталу систему духовних, культурних, моральних, та інших цінностей у їх національному і загальнолюдському розумінні [5, с.37-41].

Підсумовуючи вище сказане можемо стверджувати, що процес професійної підготовки вчителів іноземної мови відбувається педагогічних академіях (Pädagogische Akademien) а зміст професійної підготовки вчителів ІМ в Австрії орієнтується на модель «євровчителя», визначену Радою Європи і Європейською Комісією. Такий вчитель повинен відповідати наступним вимогам: - володіти щонайменше трьома мовами Європейського союзу (рідною мовою і двома іноземними); - бути «експертом» в галузі як національної культури і культури країни мова, що вивчається, так і глобальної «європейської культури»; - в якості «експерта» у сферах навчання і учіння, щиро і толерантно ставитись до всіх учнів – представників культу, культурно неоднорідного сучасного суспільства; - не просто володіти іноземною мовою, а й, бажано, викладати один навчальний предмет іноземною мовою, що робить сучасного фахівця мобільним на європейському ринку праці. У перспективі дослідження слід спрямувати на вивчення змін у самому процесі підготовки майбутнього вчителя ІМ, на аналіз її технологій та методів у контексті загальної тенденції активізації навчальної діяльності студентів.

Література

1. Загорулько Л.П. Структура і принципи організації системи освіти Австрії / Л.П. Загорулько // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – №5. – С.190-199.
2. Когут Н.М. Особливості підготовки вчителів іноземних мов початкової школи в Австрії / Н.М. Когут // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2010. – Випуск 1. – С.89-95.
3. Facing the Future. Language Educators a cross Europe / The European Centre for Modern Languages. – Strasburg : Council of Europe Publishing, 2003. – 156 p.
4. Lehrgang „Teamlehrer mit deutscher und slovenischen Unterrichtssprache“ – 17 S. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ph-kaernten.ac.at/fileadmin/_institute/mehrsprachigkeit/TeamlehrerIn_VS_mit_deutscher_slovenische_r_USpr.pdf
5. The Training of Teachers of a Foreign Language: Developments in Europe: Main Report. A Report to the European Commission / Directorate – General for Education and Culture. August 2002. / URL: http://www.ec-europa.eu/education/policies/lang/doc/executive_summary_full_en.Pdf

УДК 378:373.31.134:371.032

Т.І. МОЛНАР
Мукачівський державний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Проблеми полікультурного виховання молоді, формування національної самосвідомості, громадянської позиції, активного й відповідального ставлення до життя є одними з пріоритетних у процесі гуманізації людського суспільства. Необхідність формування висококультурного громадянина України зумовлюється тим, що демократизація суспільних відносин у нашій країні вимагає іншого устрою життя, інших відносин між окремими людьми та їх групами, що належать до різних національностей і віросповідань. Саме тому в багатьох державних документах закладено ідеї полікультурності, серед них: Конституція України, Національна доктрина розвитку освіти, Державний стандарт базової й повної середньої освіти. Ці документи наголошують на необхідності вивчення кожною людиною національної культури народів, що живуть на території України, та світової культури [2].

Результати аналізу наукових праць засвідчують, що проблема полікультурного виховання привертала увагу дослідників різних галузей, зокрема філософів (С.Кримський, С.Оріховський, Н.Петрук), істориків (М.Грушевський, М.Драгоманов, М.Костомаров), культурологів (Д.Антонович, В.Щербаківський, М.Юрій) та педагогів (Г.Ващенко, Я.Коменський, В.Сухомлинський, К.Ушинський). Теоретичним аспектам полікультурного виховання й освіти присвячено праці зарубіжних учених, які вивчали шляхи гармонізації відносин між етнічними групами (Дж.Бенкс, Ч.Слітер), виховання взаємної відкритості й терпимості (Ю.Зандфукс), формування культурної ідентичності (В.Валхінер, Дж.Гарсія).

Полікультурне виховання зорієнтоване на виховання індивіда, який зберігає свою соціально-культурну ідентичність, поважає інші культурно-

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>